

СИМКОВА Ірина – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри англійської мови гуманітарного спрямування № 3, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», просп. Берестейський, 37, Київ, 03156, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0410-5454>

ResearcherID: F-3551-2010

МІХНЄВА Юлія – викладач кафедри англійської мови гуманітарного спрямування № 3, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», просп. Берестейський, 37, Київ, 03156, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1597-0926>

DOI: <https://doi.org/10.24919/2413-2039.17/49.8>

Бібліографічний опис статті: Сімкова, І., Міхнєва, Ю. (2023). Особливості застосування принципів універсального дизайну для навчання англійської мови для спеціальних цілей. *Людинознавчі студії. Серія «Педагогіка»*, 17(49), 55–60, doi: <https://doi.org/10.24919/2413-2039.17/49.8>

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ПРИНЦИПІВ УНІВЕРСАЛЬНОГО ДИЗАЙНУ ДЛЯ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЦІЛЕЙ

Анотація. Статтю присвячено дослідженню особливостей застосування принципів універсального дизайну для навчання англійської мови для спеціальних цілей. Проаналізовано праці вітчизняних і зарубіжних фахівців з питань універсального дизайну та універсального дизайну для навчання. Розглянуто навчання англійської мови для спеціальних цілей з опорою на принципи універсального дизайну для навчання. Наведено визначення універсального дизайну для навчання, як підходу в основу якого покладено розроблення навчальних матеріалів і видів діяльності, які дозволяють досягти цілей навчання, які демонструють відмінності у різних когнітивних і фізичних здатностях. Визначено в чому полягає унікальність універсального дизайну для навчання. Схарактеризовано основні принципи застосування універсального дизайну для навчання англійської мови для спеціальних цілей (принцип забезпечення різноманітних форм подання інформації; принцип забезпечення декількох способів діяльності та вираження/самовираження; принцип забезпечення різноманітних форм залучення студентів до взаємодії та принцип забезпечення декількох засобів оцінювання). Описано приклади застосування зазначених вище принципів для навчання англійської мови для спеціальних цілей. Надано рекомендації для викладачів щодо впровадження кожного з принципів універсального дизайну для навчання. Зазначено труднощі впровадження підходу універсального дизайну для навчання в закладах вищої освіти в Україні. Встановлено, що кінцева мета УДН полягає у підвищенні рівня автономії студентів, що перегукується із концепцією навчання протягом життя. В результаті дослідження доведено, що застосування принципів універсального дизайну для навчання англійської мови для спеціальних цілей сприятиме ефективному навчанню не лише студентів з різноманітними потребами, але для всіх інших студентів академічної групи.

Ключові слова: універсальний дизайн для навчання, англійська мова для спеціальних цілей, інклюзивна освіта, принципи універсального дизайну для навчання.

SIMKOVA Iryna – Dr. Sc. Education, Professor, Head of the Department of English Language for Humanities № 3, National Technical University of Ukraine “Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute”, 37, Beresteyskiy ave., Kyiv, 03156, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0410-5454>

ResearcherID: F-3551-2010

MIKHNEVA Yuliia – Lecturer at the Department of English Language for Humanities № 3, National Technical University of Ukraine “Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute”, 37, Beresteyskiy ave., Kyiv, 03156, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1597-0926>

DOI: <https://doi.org/10.24919/2413-2039.17/49.8>

To cite this article: Simkova, I., Mikhnieva, Yu. (2023). Osoblyvosti zastosuvannya pryntsyviv universalnoho dyzainu dlia navchannia anhliskoi movy dlia spetsialnykh tsilei [Peculiarities of applying the principles of universal design for teaching English for special purposes]. *Human Studies. Series of Pedagogy*, 17(49), 55–60, doi: <https://doi.org/10.24919/2413-2039.17/49.8>

PECULIARITIES OF APPLYING THE PRINCIPLES OF UNIVERSAL DESIGN FOR TEACHING ENGLISH FOR SPECIAL PURPOSES

Summary. *The article is devoted to the study of the principles of Universal Design for Learning and its application in English for special purposes. The papers of Ukrainian and foreign experts in Universal Design and Universal Design for Learning were analyzed. The teaching of English for special purposes based on the principles of Universal Design for Learning is considered. Universal Design for Learning is defined as an approach based on the development of learning materials and activities that allow students, who demonstrate differences in various cognitive and physical abilities to achieve learning goals. The uniqueness of the Universal Design for Learning is determined. The main principles of the application of Universal Design for Learning in English for special purposes are characterized (the principle of providing various forms of information presentation; the principle of providing several ways of activity and expression/self-expression; the principle of providing various forms of engagement and the principle of providing several means of assessment). Examples of application of the above principles for teaching English for special purposes are described. Recommendations are provided for educators on how to apply each of the principles of Universal Design for Learning. The difficulties in the implementation of the Universal Design for Learning approach for education in higher education institutions in Ukraine are indicated. It was established that the ultimate goal of UDL is to increase the level of autonomy of students, which resonates with the concept of lifelong learning. As a result of the study, it is proven that the application of Universal Design for Learning principles in teaching English for special purposes will contribute to effective learning not only for students with diverse needs but for all other students in the academic group.*

Key words: *Universal Design for Learning, English for special purposes, inclusive education, principles of Universal Design for Learning.*

Вступ. Воєнний стан запроваджений в Україні з 24 лютого 2022 року зумовив посилення однієї з провідних світових тенденцій – впровадження інклюзивної освіти у ЗВО. Зазвичай, вважають, що інклюзивна освіта орієнтована на навчання студентів з особливими освітніми потребами. Однак, реалії сьогодення показують, що кількість студентів, які не мають особливих потреб, однак потребують особливого підходу неухильно зростає. Тому, педагоги у своїй діяльності постійно прагнуть знайти різноманітні шляхи оптимізації навчального процесу. Останнім часом перспективним напрямом навчання вважають універсальний дизайн. Цей підхід передбачає складання програми навчання з урахуванням різноманіття студентів, щоб вона (програма) була оптимально пристосована до їхніх потреб.

Застосування універсального дизайну для навчання (УДН або Universal Design for learning – UDL) студентів з різноманітними потребами є корисним і для всіх інших студентів академічної групи. Наприклад, на

занятті з англійської мови для спеціальних цілей якщо у студента погано зі слухом або йому важко зосередитися через тривогу чи втому (через нічні сирени), то під час аудіювання викладачу доречно забезпечити студентів зображальними опорами. До таких опор можуть входити англійські терміни з визначеннями, надруковані епізоди тексту для прослуховування в картинках або просто частини тексту. Таким чином, навіть студенти, які не мають проблем зі слухом або уважністю, однак через шум у класі могли не почути якість частини зможуть перевірити розуміння тексту за допомогою зображальних опор. Під час виконання завдань на читання викладач може використовувати різні шаблони або розмір і колір шрифту.

Аналіз останніх досліджень. Аналіз праць вітчизняних та зарубіжних фахівців показав, що питання щодо застосування концепції універсального дизайну для навчання (Давиденко, 2015; Burgstahler, 2013), принципів універсального дизайну (Rose, Gravel, Gordon, 2014) активно розробляються.

Теоретичною базою дослідження є науково-обґрунтоване положення, що універсальний дизайн для навчання має на меті розроблення навчальних матеріалів і видів діяльності, які дозволяють досягти цілей навчання студентам із відмінностями у їхній здатності бачити, чути, говорити, рухатися, читати, писати, розуміти англійську мову, організовувати власне навчання, запам'ятати, не адаптуючи навчальні програми чи силабуси повторно для задоволення особливих потреб (Orkwis & McLane, 2008).

До 1984 року розуміння універсального дизайну було тісно пов'язане із дизайном предметів і навколишнього середовища, із наданням можливості у максимальній мірі користуватися предметами і послугами, без потреби у їхній адаптації чи спеціалізованому проектуванні (Mace, 1998).

Із заснуванням у 1984 році Центру прикладних спеціальних технологій (CAST) дослідження універсального дизайну вийшло на новий рівень – з'явилося поняття універсальний дизайн для навчання, спочатку як засіб розширення можливостей навчання для всіх осіб, потім осіб із обмеженими можливостями, далі осіб із різноманітними потребами. У центрі працюють не лише фахівці в галузі освіти, а також нейропсихології, клінічної психології, інформаційних технологій, інженерії, політики тощо. Саме тому сьогодні універсальний дизайн для навчання передбачає інтеграцію ініціатив.

Наразі концепція УДН є синергією, що об'єднує велику кількість ініціатив, як от мультисенсорне навчання, роль штучного інтелекту у навчанні, диференційоване навчання, використання комп'ютеризованих засобів навчання, розробка критеріїв оцінювання успішності та ін. (Black-Hawkins, 2017).

Метою статті є дослідження принципів застосування універсального дизайну для навчання англійської мови для спеціальних цілей та підвищення обізнаності і розуміння концепції впровадження універсального дизайну для навчання в ЗВО України.

Для досягнення поставленої мети використані теоретичні методи, наприклад, критичний аналіз наукової літератури з методики навчання англійської мови для професійного спілкування, педагогіки, психології і когнітивної науки стосовно досліджуваного питання.

Виклад основного матеріалу. Декілька досліджень показали, що впровадження принципів УДН на заняттях з англійської

мови призводить до позитивних результатів навчання для студентів із різноманітними навчальними потребами. Дослідження, проведене Роузом та ін. (2014), виявило, що стратегії УДН можуть покращувати академічну успішність і залученість усіх студентів, у тому числі тих, хто має обмежені можливості. Інше дослідження Около та Дідрікса (2014) показало, що УДН може покращити навички і вміння письма у студентів із вадами навчання під час англійської мови для спеціальних цілей. Незважаючи на потенційні переваги цього підходу, його впровадження в навчальних закладах може бути складним завданням. Однією з головних складнощів є недостатня обізнаність і розуміння УДН серед освітян. Дослідження, проведене Макдаффі та Мастопрієрі (2012), показало, що багато педагогів не знайомі зі структурою УДН та її принципами. Іншою проблемою є брак ресурсів і підготовки педагогів для ефективного впровадження стратегій УДН у своїй педагогічній практиці.

Відповідно до досліджень, на заняттях з англійської мови для спеціальних цілей, використання текстового процесора може допомогти студентам виконати роботу з написання есе, яка буде виглядати охайніше та містити менше орфографічних помилок, ніж рукописна робота (Goff & Higbee, 2008). Крім того, студенти можуть виявити та виправити більше помилок під час використання сервісу перевірки орфографії, ніж під час редагування вручну (Rappolt-Schlichtmann, Daley, & Rose, 2012). Однак, на жаль, особистий доступ до ноутбуків і комп'ютеризованих пристроїв не забезпечує повне залучення студентів до навчання та підвищення академічної успішності (Katz, 2013). Навіть навпаки, багатьох студентів портативні комп'ютери та комп'ютеризовані пристрої можуть занадто відволікати від навчання. Тому, викладачі та студенти повинні володіти знаннями, навичкам і вмінням, які забезпечують усвідомлену інтеграцію технологій в академічний контекст, щоб цифрові пристрої сприяли навчанню (Rose, Gravel, & Gordon, 2014). УДН є потужним підходом, оскільки вже на першому занятті він допомагає вчителю передбачити та спланувати навчальний процес, який би був ефективним і цікавим для всіх студентів у групі.

Результати досліджень у галузі когнітивних нейронаук, нейропсихології та нейробиології, дали змогу виявити багато відмінностей

у навчанні та визначити канали, за допомогою яких ми отримуємо інформацію (Kurzweil, 2005), що в подальшому допомогло визначити три основні принципи УДН:

1) принцип забезпечення різноманітних форм подання інформації;

2) принцип забезпечення декількох способів діяльності та вираження/самовираження;

3) принцип забезпечення різноманітних форм залучення студентів до взаємодії.

CAST додав до них ще четвертий:

4) принцип забезпечення декількох засобів оцінювання.

Зазначені вище принципи УДН можна застосовувати під час розробки навчальних програм, силабусів, планів занять, роздаткових матеріалів до занять та методів оцінювання (Hall, Meyer, & Rose, 2012). Розглянемо детальніше кожен з них.

Перший принцип – забезпечення різноманітних форм подання інформації, має на меті урізноманітнення способів отримання студентами інформації і знань. Він відповідає за те, як студенти збирають, ідентифікують, сприймають і розуміють інформацію. Дотримання цього принципу під час підготовки до занять з англійської мови для спеціальних цілей, дасть можливість зменшити перешкоди у навчальному середовищі, підготувати навчальне середовище, де студенти матимуть усе необхідне для гнучкого досягнення цілей навчання.

Другий принцип – забезпечення декількох способів діяльності та вираження/самовираження, в його основі лежить розуміння того, що студенти можуть використовувати різноманітні варіанти демонстрації засвоєної інформації. Студенти самостійно обирають способи представлення інформації, самостійно здійснюють планування і виконання завдань. Іншими словами студентам надається можливість працювати відповідно до їх стилю навчання, фізичних потреб, інтересів та здібностей. Наприклад, на заняттях з англійської мови для спеціальних цілей, під час викладання завдання з говоріння (Speaking) перший студент виконує завдання у вигляді відео на YouTube, другий створить комічну історію на Storyboard, третій відтворить усну розповідь на основі написаного есе або створених порівняльних діаграм тощо. Викладач має демонструвати гнучкість і надавати студентам виріб форми відтворення завдання, однак саме студенти несуть відповідальність за їхнє навчання і зможу продемонструвати, чого вони

навчилися. На додаток до надання можливостей працювати, викладач пропонує студентам і формат виконання, способи самовираження для студентів.

Третій принцип – забезпечення різноманітних форм залучення студентів до взаємодії. Цей принцип пов'язаний із мотивацією, націлений також, на розвиток емоційного інтелекту. Наприклад, отримання найвищого балу за завдання не завжди є достатньою мотивацією для студентів. Для деяких студентів мотивуючими факторами є відчуття значущості, задоволення від виконаного завдання, бажання бути успішним у всьому, розуміння того факту, що ти допомагаєш іншим або привертаєш увагу до соціальнозначущих тем. Наслідуючи третій принцип викладач може надавати студентам поради, як впоратися із розчаруванням (наприклад, якщо бал за завданням нижче, ніж студент очікував), поради щодо визначення індивідуального стилю навчання, підвищення самооцінки тощо. Крім того, викладач може винагороджувати студентів за успішне виконання завдань. Так, якісно виконані проекти, написані есе або інші творчі завдання можуть, за згодою студентів, бути оприлюднені на сайті кафедри, факультету чи під час студентських конференцій.

Четвертий принцип – забезпечення декількох засобів оцінювання. Викладач забезпечує «підґрунтя» для виконання завдань, створює рубрики, які визначають критерії та результати навчання, а також контрольні заходи та індивідуальну підтримку для тих, хто потребує допомоги у плануванні та виконанні завдань.

Використовуючи чотири принципи УДН, викладачі, під час навчання англійської мови для спеціальних цілей, можуть зручно та ефективно інтегрувати сенсорні можливості навчання, що дає змогу студентам створювати текстові зв'язки і таким чином розширювати їх словниковий запас і глибше розуміти термінологію професійного спілкування.

Ми погоджуємося із думкою Рапполт-Шліхтмана та ін. (2012), що високий рівень самооцінки студентів призводить до збільшення рівня автономії у навчанні та рівня зусиль у під час виконання складних завдань. Важливим є постійний зворотній зв'язок зі студентами, надання підтримки та забезпечення прогресу у виконанні завдань для кожного студента. Для цього викладачу необхідно регулярно перевіряти виконані завдання, ретельно планувати заняття, враховувати

потреби кожного студента у групі. Досвідчений викладач розуміє, мотивація змінюється день у день і від завдання до завдання, тому студентам може знадобитися більший або менший рівень підтримки в залежності від виду діяльності й їх власних почуттів.

Так, в основу універсального дизайну для навчання покладено припущення, що перешкоди для навчання полягають у середовищі, а не в особистих проблемах студентів.

В одній групі знаходяться різні студенти, які мають різні домінуючі процеси сприйняття інформації, різні психічні та фізичні особливості, різні рівні саморегуляції. Тому, застосовуючи універсальний дизайн для навчання англійської мови для спеціальних цілей викладач постійно орієнтується на особливості студентів та змінює форми та методи навчання з метою підвищення якості навчального процесу.

Кінцева мета УДН полягає підвищенні рівня автономії студентів, що перегукується із концепцією навчання протягом життя. Автономні студенти цілеспрямовані та мотивовані, винахідливі та обізнані, застосовують різні навчальні стратегії. Крім того, УДН може змінити уявлення викладача про те, що заважає студентам вчитися. Замість того, щоб думати, що потрібно щось змінити студентів, УДН допомагає ширше поглянути на навчальне середовище.

На думку, Холла та ін. (2012) універсальний дизайн для навчання – це підхід до навчання, який може допомогти студентам підвищувати і розвивати різноманітні навички і вміння, від

граматичних навичок і вмінь до навчального досвіду, який є змістовним і захоплюючим для кожного студента.

Висновки. Таким чином, звичайний універсальний дизайн для навчання відрізняється від універсального дизайну для навчання своєю спрямованістю на навчання. Основні принципи УДН поєднані із динамічними процесами навчання, а не доступом до стаціонарних конструкцій, будівель, або навіть до інформації, як в універсальному дизайні. Однак, спільним для них є універсально спроектоване середовище – навчальне або побутове.

Універсальний дизайн почався як архітектурна концепція, яка передбачала планування середовища для оптимальної доступності та продуктивності. Пізніше універсальний дизайн для навчання розширив ці межі, його принципи пропонують навчання орієнтоване на відмінності студентів, залучаючи ретельно сплановані види діяльності та застосування простору, матеріалів, навчальної програми, технологій та персоналу. Отже, щоб застосовувати принципи УДН студенти обирають інструменти та ресурси, які уже наявні у викладача, але використовувати вони їх будуть по-різному викладач не спеціальні інструменти чи технології, натомість.

Таким чином, можемо говорити про те, що УДН є підходом у викладанні та навчанні, який охоплює широкий спектр контенту, а також одночасно налаштований для задоволення потреб студентів з різноманітними потребами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Давиденко, Г. В. (2015). *Інклюзія у вищих навчальних закладах Європейського Союзу: монографія*. Вінниця: Нілан.
2. Burgstahler, S. (2013). Introduction to universal design in higher education. In S. Burgstahler (Ed.). *Universal design in higher education: Promising practices*. Seattle: DO-IT, University of Washington. www.uw.edu/doi/UDHE-promising-practices/part1.htm
3. Black-Hawkins, K. (2017). Understanding inclusive pedagogy. *Inclusive Education*, 3, 13-28.
4. Goff, E., & Higbee, J. L. (Eds.). (2008). *Pedagogy and student services for institutional transformation: Implementing universal design in higher education*. University of Minnesota.
5. Hall, T. E., Meyer A., & Rose D. H. (2012). *Universal design for learning in the classroom*. New York, Guilford Press.
6. Katz, J. (2013). The three block model of universal design for learning (UDL): Engaging students in inclusive education. *Canadian Journal of Education*, 36(1), 153–194.
7. Kurzweil, R. (2005). *The Singularity is Near: When Humans Transcend Biology*. New York, NY: Penguin books-Viking Publisher.
8. McDuffie, K. A., Mastropieri, M. A., & Scruggs, T. E. (2009). Differential effects of peer tutoring in co-taught and non-co-taught classes: results for content learning and student-teacher interactions. *Exceptional Children*, 75 (4), 493–510.
9. Mace, R. (1998). Universal design in housing. *Assistive Technology*, 10(1), 21–28.
10. *National Center on Universal Design for Learning*. (2010). UDL guidelines. <http://www.udlcenter.org/aboutudl/udlguidelines>

11. Okolo, C. M., & Diedrich, J. (2014). Twenty-Five Years Later: How is Technology Used in the Education of Students with Disabilities? Results of a Statewide Study. *Journal of Special Education Technology*, 29(1), 1–20. <https://doi.org/10.1177/016264341402900101>
12. Orkwis, R., & McLane, K. (1998). *A curriculum every student can use: Design principles for student access*. Reston, VA: Council for Exceptional Children.
13. Rappolt-Schlichtmann, G., Daley, S., & Rose, L. (2012). *A research reader in universal design for learning*. Cambridge, MA: Harvard Education Press, 2012.
14. Rose D. H., Gravel J. W., Gordon D. (2014). Universal design for learning. *Sage handbook of special education*. In L. Florian (Ed.). London. SAGE.

REFERENCES

1. Davydenko, G. V. (2015). *Inklusia u vyschyh navchalnyh zakladah Evropeiskogo Soyuzu*. [Inclusion in Higher Schools in European Union]. Monograph. Vinnytsia: Nilan. [in Ukrainian].
2. Burgstahler, S. (2013). Introduction to universal design in higher education. In S. Burgstahler (Ed.). *Universal design in higher education: Promising practices*. Seattle: DO-IT, University of Washington. www.uw.edu/doi/UDHE-promising-practices/part1.htm
3. Black-Hawkins, K. (2017). Understanding inclusive pedagogy. *Inclusive Education*, 3, 13-28.
4. Goff, E., & Higbee, J. L. (Eds.). (2008). *Pedagogy and student services for institutional transformation: Implementing universal design in higher education*. University of Minnesota.
5. Hall, T. E., Meyer A., & Rose D. H. (2012). *Universal design for learning in the classroom*. New York, Guilford Press.
6. Katz, J. (2013). The three block model of universal design for learning (UDL): Engaging students in inclusive education. *Canadian Journal of Education*, 36(1), 153–194.
7. Kurzweil, R. (2005). *The Singularity is Near: When Humans Transcend Biology*. New York, NY: Penguin books-Viking Publisher.
8. McDuffie, K. A., Mastropieri, M. A., & Scruggs, T. E. (2009). Differential effects of peer tutoring in co-taught and non-co-taught classes: results for content learning and student-teacher interactions. *Exceptional Children*, 75 (4), 493–510.
9. Mace, R. (1998). Universal design in housing. *Assistive Technology*, 10(1), 21–28.
10. *National Center on Universal Design for Learning*. (2010). UDL guidelines. <http://www.udlcenter.org/aboutudl/udlguidelines>
11. Okolo, C. M., & Diedrich, J. (2014). Twenty-Five Years Later: How is Technology Used in the Education of Students with Disabilities? Results of a Statewide Study. *Journal of Special Education Technology*, 29(1), 1–20. <https://doi.org/10.1177/016264341402900101>
12. Orkwis, R., & McLane, K. (1998). *A curriculum every student can use: Design principles for student access*. Reston, VA: Council for Exceptional Children.
13. Rappolt-Schlichtmann, G., Daley, S., & Rose, L. (2012). *A research reader in universal design for learning*. Cambridge, MA: Harvard Education Press, 2012.
14. Rose D. H., Gravel J. W., Gordon D. (2014). Universal design for learning. *Sage handbook of special education*. In L. Florian (Ed.). London. SAGE.